

همایش ملی مطالعات و پژوهش های علمی علوم انسانی

نهاد برگزار کننده همایش: موسسه قانون یار با حمایت معنوی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه
سرمدیر علمی و مسئول برگزاری همایش: دکتر بهنام اسدی شماره مجوز: ۴۸۵۳-۷۸۸۶۴
سال برگزاری همایش: ۱۳۹۷ شماره مقاله: ۳۱۵/۰۰۵ رده بندی کنگره: ط ۸۸۳/۲

نقش اینترنت در عرصه کتابداری نوین

دکتر علی امید چهری

چکیده

پیشرفت علم و فناوری باعث تغییر شکل کتابخانه ها از سنتی و کاغذی به دیجیتالی و الکترونیکی شده است. کتابخانه دیجیتالی بخش توسعه یافته کتابخانه های سنتی هستند که مفهومی جدید در عرصه فناوری اطلاعات را به هدف رساندن اطلاعات به اقاص نقاط جهان مطرح کرده اند. با وجود تمام مشکلات و محدودیتهای موجود کتابخانه ها توانستند حضور خود را در قالب دیجیتالی حفظ کنند. ویژگی های منحصر بفرد اینترنت مثل صرفه جویی در هزینه و زمان، تمرکز اطلاعات، ایجاد امکان اشتراک و سازماندهی اطلاعات از طریق صفحات وب، بهره گیری از آن برای انتشار منابع اطلاعاتی سازمان و غیره سبب شده است تا در بین سازمان ها عمومیت یافته است. امروزه شبکه های رایانه ای پایه و اساس بسیاری از فعالیت های اجتماعی و اقتصادی شده اند ولی یکی از عمده ترین مسائل در استفاده از فن آوری شبکه، انتخاب درست و بهینه آن می باشد تا از تحمیل هزینه های نابجا و استفاده ناکارآمد از فن آوری جلوگیری شود. شبکه اینترنت مناسب ترین شبکه برای یک شرکت یا سازمان می باشد که این امکان را فراهم می نماید که همزمان با پاسخگویی به نیازهای درون شرکت، هماهنگی با تغییرات تکنولوژیک جهانی و رشد سریع شبکه جهانی اینترنت باشد و بتوان از این شبکه برای ارتباطات هر چه وسیع تر نیز در موقع خود استفاده کرد.

واژگان کلیدی: فن آوری اطلاعات، شبکه های رایانه ای، شبکه اینترنت، شبکه

اکسپرانت، کتابخانه ها

بخش اول: کلیات

فناوری یکی از دستاوردهای مهم آدمی است که در ایجاد فرهنگ و تمدن بشری نقش مهمی داشته است. هیچ جنبه‌ای از زندگی انسان‌ها را نمی‌یابیم که از فناوری تأثیر نپذیرفته باشد. کتابخانه‌ها نیز از این قاعده‌ی کلی مستثنی نیستند. کتابخانه‌ها در عین حال که در پدید آوردن فرهنگ‌ها نقش بارزی دارند، خود حافظ دستاوردهای مادی و معنوی این فرهنگ نیز به شمار می‌آیند. فناوری ساخت کاغذ و چاپ متحرک، مجموعه‌ی کتابخانه‌ها را با سرعت بی‌سابقه‌ای افزایش داد. این افزایش بر همه‌ی جنبه‌های کار علم اطلاعات و دانش‌شناسی تأثیر نهاد و عامل مهمی در به‌وجود آمدن علم اطلاعات و دانش‌شناسی حرفه‌ای بود. ما در دورانی زندگی می‌کنیم که شتاب تغییرات از توان بسیاری از انسانها و نهادها و سازمانها برای تطابق با این دگرگونی‌ها پیشی گرفته است. در عصر اطلاعات و دوران گسترش شتابناک «چند رسانه‌ایها»، «اینترنت»، «اینترانت» و «اکسترانت» ما سعی داریم که با استفاده از این ابزار سطح بهره‌وری را در همه زمینه‌ها از جمله در زمینه مسائل اقتصادی افزایش دهیم. استفاده از فن آوری‌های جدید یکی از راههای ارتقای بهره‌وری می‌باشد و یکی از فن آوری‌های جدید و پر شتاب عصر حاضر، فن آوری شبکه‌های رایانه‌ای است. شبکه‌های رایانه‌ای از طریق اشتراک منابع امکان استفاده بهینه از منابع محدود را برای شرکتها و سازمانها فراهم می‌نمایند و ایجاد ارتباطات از طریق این شبکه‌ها موجب تسهیل فعالیت‌ها و تسریع گردش امور جاری آنها می‌شود. فناوری رایانه‌ای با توجه به این که از توانایی انباشت و آماده‌سازی حجم بزرگی از اطلاعات برخوردار بود، به کتابخانه‌ها راه یافت و مورد استفاده قرار گرفت. علاوه بر این، سرعت زیاد این فناوری در انجام کارها، وقتی با امکانات مخابرات راه دور همراه شد، انتقال اطلاعات را از نقطه‌ای به نقطه دیگر امکان‌پذیر کرد. جستجوی پیوسته در بانک‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی محصول

این تحول بود که به ورود متخصصان رایانه یا متخصصان شبکه به کتابخانه‌ها منجر شد. مشاغل و تخصص‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی نیز از این تغییر و تحول بر کنار نماند. کتابخانه‌ها در بخش خدمات فنی، با آماده سازی حجم زیادی از اطلاعات کتابشناختی روبه رو شده بودند، هم‌چنین سازماندهی و بازیابی اطلاعات انباشته شده دقت و سرعت زیادی را می‌طلبد. لذا کتابخانه‌ها برای حل چنین مشکلاتی به سراغ فناوری‌های رایانه‌ای رفتند. در آن زمان، آن‌ها در این فکر نبودند که اتخاذ چنین سیاستی چه تأثیری بر کتابخانه‌ها و کتابداران آن‌ها خواهد داشت. کتابخانه‌ی کنگره آمریکا در میان کتابخانه‌های دیگر پیشتاز این رویکرد جدید بود. در دهه‌ی ۱۹۶۰ این کتابخانه فناوری رایانه‌ای را برای به وجود آوردن مارک ۱ به خدمت گرفت. مارک برای کتابخانه کنگره بیشتر جنبه آزمایشی داشت چیزی نگذشت که با تجربه‌هایی که از کاربرد مارک کسب شده بود، کتابخانه کنگره آمریکا مارک ۲ را ایجاد کرد. قالب مارک همراه با نرم‌افزارهای پیشرفته امکان به وجود آمدن شبکه‌های کتابشناختی و فهرست‌های مشترک را امکان‌پذیر کرد. از این میان می‌توان به شبکه‌ی اسی ال سی و ملویل اشاره کرد (حیاتی، ۱۳۸۰). به این ترتیب با ورود فناوری به کتابخانه‌ها تغییراتی در فعالیت‌های کتابداران و بخش‌های مختلف کتابخانه‌ها به وجود آمد و این روند به سرعت در بیشتر کارکردهای کتابداری گسترش یافت؛ که لازمه این امر ورود متخصصان رایانه به حوزه‌ی کتابداری بود. بنابراین کتابداران به منظور استفاده از این فناوری‌ها باید تخصص و مهارت لازم را به دست می‌آوردند و لازمه‌ی این امر آموزش در این زمینه بود.

در واقع در عصر حاضر که دوره پیشرفت سرسام آور فناوری خصوصاً فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی است کم‌تر حرفه‌ای را می‌بینیم که فناوری رنگ تازه‌ای به آن نداده یا تغییر و تحول در آن ایجاد نکرده باشد. علم اطلاعات و دانش‌شناسی نیز همپای دیگر علوم

نه تنها از این پیشرفت‌ها مصون نمانده است، بلکه خود نیز به عنوان یکی از تجلی‌گاه‌های عمده فناوری‌های جدید ارتباطی و اطلاعاتی به حساب می‌آید. تغییرات سریع و همه‌جانبه، کتابخانه‌ها را در آستانه عصر جدیدی قرار داده است که با گذشته نه چندان دور، بسیار متفاوت است و اکنون نیز پیشرفت‌های قابل توجهی دیده می‌شود. می‌توان گفت که آنچه موجب شده است که کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی از فناوری نوین استفاده کنند عبارتند از: سرعت، حافظه، دقت بسیار زیاد در فراهم‌آوری، انباشت و بازیابی اطلاعات به مدد رایانه و صرفه‌جویی در نیروی انسانی، ایجاد ارزش افزوده، انعطاف‌پذیری در برابر نیازهای گوناگون، دسترسی یکپارچه به اطلاعات، امکان استفاده ارزان از اطلاعات سایر کتابخانه‌ها (خبرگزاری کتاب ایران).

بند اول: تعریف اینترنت

اینترنت را باید بزرگ‌ترین سامانه‌ای دانست که تاکنون به دست‌انسان طراحی، مهندسی و اجرا شده‌است. ریشه این شبکه عظیم جهانی به دهه ۱۹۶۰ بازمی‌گردد که سازمان‌های نظامی ایالات متحده آمریکا برای انجام پروژه‌های تحقیقاتی برای ساخت شبکه‌ای مستحکم، توزیع شده و باتحمل خطا سرمایه‌گذاری نمودند. این پژوهش به همراه دوره‌ای از سرمایه‌گذاری شخصی بنیاد ملی علوم آمریکا برای ایجاد یک ستون فقرات اینترنت جدید، سبب شد تا مشارکت‌های جهانی آغاز گردد و از اواسط دهه ۱۹۹۰، اینترنت به صورت یک شبکه همگانی و جهان‌شمول در بیاید. وابسته شدن تمامی فعالیت‌های بشر به اینترنت در مقیاسی بسیار عظیم و در زمانی چنین کوتاه، حکایت از آغاز یک دوران تاریخی نوین در عرصه‌های گوناگون علوم، فناوری، و به خصوص در نحوه

تفکر انسان دارد. شواهد زیادی در دست است که از آنچه اینترنت برای بشر خواهد ساخت و خواهد کرد، تنها مقدار بسیار اندکی به واقعیت درآمده است.

بند دوم: تاریخچه اینترنت

اینترنت تاریخچه جداگانه ای ندارد چرا که یکی از دستاوردهای اینترنت به شمار می رود و در واقع چند سالی پس از آنکه اینترنت در دهه ۷۰ میلادی شکل یک شبکه گسترده جهانی را به خود گرفت و در اوایل دهه ۹۰ میلادی به ساختار گسترده خود تبدیل شد و عصر اطلاعات را به واقعیت نزدیکتر کرد، اینترنت و اکسترانت نیز در این عرصه به ظهور رسیدند. در ایران نیز به طور دقیق مشخص نیست که از چه سالی استفاده از اینترنت آغاز شده است. در این رابطه بابایی و دیگران (۱۳۷۸) اظهار می دارند که به گفته محسنی نیا، مسئول سابق واحد مهندسی شبکه اداره کل آمار و اطلاعات وزارت کشاورزی، این وزارتخانه که از جمله مؤسسات پیشرو در این زمینه است، از سال ۱۳۷۴ توانسته است از خدمات شبکه جهانی اینترنت استفاده نماید. سپس اداره کل آمار و اطلاعات این وزارتخانه با ایجاد اینترنت توانسته است اطلاع رسانی و ارائه خدمات به متقاضیان و کارکنان را با روشی آسان و سریع انجام دهد. در این شبکه خدمات اطلاعاتی از جمله اخبار و رویدادها، آمار کتابهای موجود در کتابخانه اداره کل آمار و اطلاعات، و ارتباط با سایت های کشاورزی مرتبط ارائه می شود. علاوه بر این تصاویری از دیدنی های ایران همراه با موسیقی نیز قابل استفاده است. در همین زمینه، نقیب زاده مشایخ- رئیس سابق انجمن انفورماتیک ایران- می گوید: «شاید اطلاع دقیقی در مورد اینکه اولین اینترنت در کشور ما کجا و در چه سازمانی نصب شده است وجود نداشته باشد اما تا جایی که من

به شبکه ملی بهداشتی و زیست پزشکی کشور است، یک سیستم بزرگ اطلاع رسانی می باشد که تماماً در محیط یکپارچه وب و به صورت دو زبانه عمل می کند».

بخش دوم: قابلیت‌های یک اینترنت

یک اینترنت می تواند از قابلیت‌های زیر برخوردار باشد:

- به اشتراک گذاشتن اسناد و مدارک
- ارائه خدمات اینترنت
- پیام رسانی
- دسترسی مطمئن
- جستجو و بازیابی
- امکان دسترسی آسان
- مبتنی بودن بر پایگاه داده ها و بانک های اطلاعاتی

بند اول: ایجاد یک اینترنت

ایجاد یک شبکه اینترنت شباهت بسیاری به ایجاد یک وب سایت دارد تنها فرق آن این است که در اینترنت به ابزاری جهت محدود نمودن دسترسی، تنها برای اعضای شرکت یا سازمان نیز نیاز است چون TCP/IP قابلیت بالقوه دسترسی به سرویس دهنده شما را به همه افراد استفاده کننده از اینترنت می دهد. برای استفاده از یک شبکه اینترنت ابتدا باید به اینترنت وصل شد و سپس شبکه اینترنت را از طریق زیر راه اندازی نمود:

۱. ثبت سایت
۲. طراحی صفحات

۳. برنامه نویسی و تهیه بانک های اطلاعاتی

۴. ایجاد ارتباط بین صفحات و بانک های اطلاعاتی

بند دوم: اندازه و گستردگی اینترنت

اندازه و گستردگی عامل مهمی در طراحی شبکه است اما تاثیری در ارتباطات مجموعه سرویس گیرندگان که پیکره اصلی اینترنت را تشکیل می دهند، ندارد. هیچ چیز شما را به محدود کردن شبکه وب در یک ساختار نزدیک به هم و فشرده و لزوماً یکپارچه در محیط بسته نمی کند. به هر اندازه ای که امکانات و شرایط شما اجازه می دهد، یک اینترنت می تواند بزرگ باشد.

بند سوم: بهترین نرم افزار یک اینترنت

اینترنت ها می توانند از هر نرم افزاری برای ارتباطات TCP/IP استفاده کنند، اما عملی ترین راه دسترسی به اینترنت استفاده از وب و مرورگر می باشد چرا که آنها از مزیت های اینترنت همچون استقلال سیستم عامل و حداقل نیازهای نصب و راه اندازی برخوردارند. نرم افزارهایی که از رابط مرورگر استفاده می کنند، برای ده ها میلیون کاربر در سطح جهانی یا هزاران کاربر در درون شرکت یا سازمان قابل استفاده می باشند. همچنین شرکتها و سازمان هایی که از این قبیل برنامه ها استفاده می کنند ناچار به نصب نرم افزارهای اضافی بر روی رایانه های کاربران نمی باشند (حسن زاده، ۱۳۷۷). از نظر بنزینگ (۱۳۷۸) یکی از مزایای مهم این دسترسی، عدم محدودیت آن به موقعیت فیزیکی و محلی است. استفاده کنندگان می توانند از ساختمان های مختلف شرکت یا سازمان یا از یک کنفرانس در شهر دیگر یا هر مکانی که امکان دسترسی به اینترنت وجود دارد، به شبکه اینترنت وصل شوند.

بخش سوم: راههای تامین امنیت شبکه اینترنت

همانطور که اشاره شد، چون TCP/IP قابلیت بالقوه دسترسی به سرویس دهنده شما را به همه افراد استفاده کننده از اینترنت می دهد، نیاز به ابزاری برای محدود کردن دسترسی می باشد. بدین منظور باید از اجزایی به نام «دیوار آتش» [۸] برای برقراری امنیت شبکه اینترنت استفاده نمود. بابایی و دیگران (۱۳۷۸) در مقاله خود به روش های زیر برای تامین امنیت شبکه اینترنت و کنترل دسترسی افراد مختلف اشاره می کنند:

- روش شناسایی: این روش متداول ترین روش برقراری امنیت شبکه می باشد که در سیستم به کاربران «نام کاربر» [۹] و «کلمه عبور» اختصاص داده می شود تا کاربران برای ورود به سیستم و استفاده از اطلاعات و خدمات آن از نام کاربر و کلمه عبور مخصوص به خود استفاده کنند. به عبارتی افراد برای ورود دارای نوعی مجوز هستند و به کسانی که دارای مجوز نباشند اجازه عبور داده نخواهد شد.

- روش رمز کردن اطلاعات: در این روش اطلاعات رمزگذاری شده و به گونه ای دستکاری می شود که تنها افراد مجاز، توانایی خواندن آنها را داشته باشند. برای این کار نرم افزارهای مختلفی وجود دارد از جمله نرم افزاری که از الگوریتم های ریاضی بسیار پیچیده برای رمزگذاری استفاده می کند. در این سیستم از دو کلمه عبور عمومی و اختصاصی استفاده می شود. کلمه عبور عمومی نقش قفل را دارد و برای رمز کردن اطلاعات از آن استفاده می شود. از کلمه عبور اختصاصی برای بازگشایی اطلاعات استفاده می گردد. بنابراین تنها، کاربری که کلمه عبور اختصاصی را دارد قادر است اطلاعات را بازگشایی کرده و به محتوای اصلی آن پی ببرد. البته امکان شکسته شدن یا کشف این کلمه های عبور وجود دارد. بنابراین سعی بر این است تا در ایجاد این کلمه های عبور از تعداد

بیت های بیشتری استفاده شود. این کار باعث خواهد شد تا رمزگشایی توسط افراد غیرمجاز مشکل تر شود. برای مثال، اگر یک کلمه عبور ۴۰ بیتی داشته باشیم مدت زمانی که طول می کشد تا این کلمه عبور رمزگشایی شود یا اصطلاحاً شکسته شود، ۲۴ ساعت خواهد بود. بنابراین با استفاده از این ابزار می توان اطلاعات را به صورت رمز در آورد و آنها را ایمن کرد و با این اطمینان که افراد غیرمجاز به آسانی توانایی استفاده از آنها را ندارند، اطلاعات مورد استفاده قرار گیرد.

بخش چهارم: رابطه اینترنت با اکسترانت

امروزه از به هم پیوستن اینترنت ها، شبکه های گسترده اکسترانت ایجاد می شود. بنا به تعریف «اکسترانت» عبارت است از مجموعه ای از اینترنت ها که توسط هر یک از روش های ارتباطی نظیر Dial up، ارتباط فیزیکی مستقیم، ماهواره، شبکه مخابراتی و غیره به یکدیگر متصل هستند. با استفاده از اکسترانت ها، شرکت ها و سازمان های مختلفی می توانند دفاتر مختلف خود را در یک شهر یا کشور با استفاده از روش های گوناگون ذکر شده فوق به همراه روش های امنیتی محدود و کنترل شده مرتبط سازند. با این روش کاربران مجاز می توانند از راه های دور با مجوزهای مربوطه از شبکه استفاده کنند. برای مثال شرکت فورد دارای اکسترانتی است که ۱۵۰۰۰ فروشنده را در نقاط مختلف به یکدیگر ارتباط می دهد (کامینگس [۱۲]، ۱۹۹۷). در حقیقت شبکه های اینترنت و اکسترانت همانند شبکه های محلی و گسترده (LAN و WAN) ولی با مشخصات خاص خود می باشند. این شبکه ها را از نظر پهنای باند، پروتکل، امنیت و دامنه به صورت زیرمی توان مقایسه نمود:

مقایسه اینترنت و اکسترانت

اکسترانت	اینترنت	
کم	زیاد	پهنای باند
پروتکل های اینترنت	پروتکل های اینترنت	پروتکل
کم به معمولی	معمولی به زیاد	امنیت
شهر و کشور	ساختمان و مجموعه ساختمان ها	دامنه

بخش پنجم: اینترنت و کتابداران

با به کار گیری اینترنت ها می توان اطلاعات را به صورت الکترونیکی به اشتراک گذاشت. در حقیقت اینترنت ها روشی مؤثر برای انتقال و حفظ اطلاعات هستند و ارتباطات و همکاری های بین سازمانی را تسهیل می نمایند. اینترنت ها برای نگهداری اطلاعاتی که روز آمد کردن آنها در حالت چاپی دشوار است، بسیار مناسب می باشند. کتابداران می توانند با استفاده از اینترنت که از استانداردها و ابزار موجود بر روی اینترنت که به سادگی در دسترس می باشد و سبب موفقیت جهانی این شبکه گردیده است- به ایجاد ارتباطات مؤثر درون سازمانی و همچنین آرشیو نمودن اطلاعات مهم بپردازند. کتابدارانی که با ابزار و فنون استفاده از اینترنت آشنا هستند، برای برآوردن نیازهای خود می توانند از اینترنت استفاده نمایند. همچنین می توان از اینترنت برای اشاعه و توزیع اطلاعات لوح های فشرده استفاده کرد. کتابداران می توانند با استفاده از اینترنت، دسترسی

شبکه ای به لوح های فشرده را فراهم نمایند تا استفاده کنندگان بتوانند به طور همزمان از آنها استفاده کنند. علاوه بر این، کتابداران می توانند از شبکه اینترنت به عنوان یک تابلوی اعلانات پیوسته برای ارسال مدارک و ارائه مقررات و خط مشی کتابخانه استفاده کنند و مدارک امانتی، وضعیت درخواست امانت بین کتابخانه ای و دسترسی به پایگاه های اطلاعاتی تجاری را بر روی شبکه اینترنت ارائه کنند (نوتس، ۱۹۹۹).

بند اول: کاربرد اینترنت در کتابخانه ها

استفاده از فن آوری های اطلاعاتی باعث افزایش توانایی کتابخانه ها در سازماندهی و اشاعه اطلاعات می شود. همچنین فن آوری اطلاعات سرعت دسترسی به اطلاعات را افزایش می دهد و دسترسی از راه دور و دسترسی تمام وقت به اطلاعات را میسر می سازد. برخی از مزایای به کار گیری فن آوری اطلاعات در کتابخانه ها و مراکز اطلاع رسانی عبارت است از: افزایش دسترسی به منابع، بهبود خدمات موجود، ارائه خدمات جدید و برجسته کردن وجهه کتابخانه (کریمزمن، ۱۳۸۴). در حوزه فن آوری اطلاعات، اینترنت ها تحولی مهم در عصر حاضر به شمار می آیند. برخی از کاربردهای اینترنت در کتابخانه ها عبارت است از:

۱) ارائه پیوسته اسناد و مدارک شرکت ها و سازمان ها

گزارش های سالانه، خبرنامه ها، فهرست های تلفنی، نشانی های پستی، راهنماها و روش های کاری را می توان از طریق اینترنت در دسترس همگان قرار داد. مباحثی (۱۳۷۷) مزایای زیر را برای این رویکرد نسبت به نگهداری اسناد چاپی و کاغذی بیان می کند:

- توزیع آسان: از آنجا که اسناد و مدارک به صورت الکترونیکی نگهداری می شود و در دسترس می باشد، توزیع نفر به نفر آنها ضرورتی ندارد و هر وقت کسی به سندی احتیاج داشته باشد به وسیله یک مرورگر می تواند نسخه الکترونیکی را دریافت نماید.

● ارزانی چاپ: کاربران تنها اوراقی را که نیاز دارند و یا قسمت‌هایی از یک سند را بر روی کاغذ چاپ می‌کنند و از این رو در هزینه‌های مربوط به چاپ و کاغذ صرفه‌جویی می‌شود.

● سهولت تغییر: اسناد الکترونیکی را به سادگی می‌توان توسط یک ویرایشگر متن یا یک واژه‌پرداز تغییر داد یا اصلاح کرد.

● نگهداری متمرکز: تمام اسناد یک شرکت یا سازمان را می‌توان به صورت متمرکز در شبکه نگهداری کرد و از یک مکان به تمامی آنها دسترسی یافت.

● دسترسی گسترده: از آنجا که اسناد الکترونیکی قابل انتقال در شبکه می‌باشند، کاربران می‌توانند از هر جا به صورت آنی و بی‌درنگ به آنها دست یابند.

● سادگی جستجو: با افزودن ضمایم ویژه به اسناد الکترونیکی، امکان جستجوی آنها بر اساس کلیدواژه‌ها آسان می‌شود.

۲) دسترسی به موقع و روزآمد به گزارش‌های فنی و گزارش‌های مربوط به گردهمایی

ها

کارکنان می‌توانند گزارش‌های فنی و گزارش‌های مربوط به گردهمایی‌ها را از طریق اینترنت مشاهده کنند. علاوه بر آن، برنامه‌های کاری کارکنان به راحتی از این طریق قابل بازبینی است و هر کسی بخواهد از حضور یک همکار یا ساعت یک کلاس آگاهی یابد، می‌تواند از این طریق مطمئن شود.

۳) ارائه فهرست کامل منابع موجود در کتابخانه

فهرست‌های کتابخانه‌ای از مهمترین ابزار بازایی اطلاعات می‌باشد. کاربران می‌توانند

از طریق شبکه اینترنت به فهرست پیوسته کتابخانه‌ها دسترسی یابند. برای مثال «شرکت فن

آوری نفتی چورون» فهرست کامل کتابخانه خود را که بالغ بر ۲۰۵۰۰۰ مدرک و ۴۶۰۰۰ گزارش فنی می باشد بر روی اینترنت شرکت قرار داده است که تنها برای کارکنان شرکت قابل دستیابی است.

۴) ارائه نشریات تخصصی و اخبار روزآمد بر روی شبکه نشریات تخصصی مورد استفاده کاربران را می توان به صورت الکترونیکی برای استفاده همزمان توسط افراد مختلف بر روی شبکه قرار داد و همچنین با کسب اخبار مهم و مرتبط از منابع الکترونیکی و چاپی و نشر آنها بر روی شبکه به ارائه خدمات آگاهی رسانی جاری پرداخت.

۵) ایجاد بخش سؤال های متداول

کتابداران می توانند به این وسیله به سؤال هایی که به طور مکرر از طریق پست الکترونیکی یا سرویس چت پرسیده می شود، از طریق اینترنت به شیوه سریع و هماهنگ و صحیح پاسخ بدهند.

۶) ایجاد پیوندهای ساختار یافته به منابع اینترنتی مرتبط کتابداران از نیازهای اطلاعاتی احتمالی استفاده کنندگان تا حدودی آگاهی دارند بنابراین می توانند مجموعه ای از سایت های مهم و پرمحتوای مرتبط با فعالیت های شرکت یا سازمان را در شبکه اینترنت جستجو کنند و آنها را از طریق پیوندهای ساختار یافته به منظور استفاده کاربران بر روی شبکه اینترنت قرار دهند و از این راه در هزینه های نسبتاً سنگین استفاده مجدد کاربران از شبکه اینترنت صرفه جویی نمایند.

۷) فراهم آوری امکان ملاقات مجازی افراد بر روی شبکه

یکی از کاربردهای مهم اینترنت امکان ملاقات مجازی و گفتگوی افراد بر روی شبکه اینترنت می باشد. حتی می توان ملاقات مجازی و گفتگوی افرادی را که در مکان های پراکنده مثل شعبات کتابخانه حضور دارند، نیز فراهم نمود.

۸) توزیع نرم افزارهای کاربردی بر روی شبکه

کتابداران می توانند جهت توزیع نرم افزارهای کاربردی از اینترنت استفاده کنند که موجب صرفه جویی در وقت و نیروی کار می گردد. کتابداران می توانند به جای اینکه این نرم افزارها را بر روی لوح های فشرده نگهداری کنند، آنها را بر روی شبکه اینترنت ارائه کنند تا کاربران بتوانند به صورت پیوسته از آنها استفاده نمایند.

۹) ارائه مواد سمعی و بصری بر روی شبکه

مواد سمعی و بصری یکی از انواع مواد کتابخانه ای هستند که متاسفانه چندان مورد استفاده قرار نمی گیرند. کتابداران می توانند مواد سمعی و بصری را به صورت فایل های رایانه ای بر روی شبکه اینترنت قرار بدهند تا کاربران بتوانند با استفاده از نرم افزارهای مخصوص از آنها استفاده کنند. ویدئوها و برنامه های آموزشی نیز می توانند از این طریق ارائه شوند تا از مراجعه کارکنان به بخش مواد سمعی و بصری جهت استفاده از ویدئوها و نوارهای آموزشی جلوگیری شود و هر کس در وقت مناسب خود از آنها استفاده نماید. همچنین بانک های اطلاعاتی پیوسته که مورد استفاده بسیار زیاد کارکنان قرار می گیرند، می توانند از طریق شبکه اینترنت در دسترس آنها قرار بگیرند.

نتیجه گیری

استفاده از فن آوری اطلاعات باعث افزایش بهره وری بسیاری از شرکت ها و سازمان های مختلف می شود. در میان شبکه های رایانه ای، شبکه های اینترنت مناسب ترین شبکه برای یک شرکت یا سازمان می باشند چون در عین حال که با شبکه جهانی اینترنت سازگار هستند و از استانداردهای آن استفاده می کنند، با ارائه خدمات مختلف به کارکنان یک شرکت می توانند نیازهای اطلاعاتی آنها را برآورده کنند. در حقیقت انگیزه و هدف اصلی از نصب شبکه های اینترنت، تسهیل ارتباطات و به اشتراک گذاشتن منابع می باشد

خصوصاً به اشتراک گذاشتن منابع اطلاعاتی یکی از دلایل عمده استفاده از اینترنت ها می باشد. شبکه اینترنت یک روش مناسب برای توزیع اطلاعات توسط کتابخانه ها است. با توجه به حجم عظیم منابع اطلاعاتی موجود در سازمان ها، کارمندان نیاز دارند که به اطلاعات مختلف همانند تغییر سیاست ها و خط مشی ها، اطلاعیه ها، بخش نامه ها، دستنامه های آموزشی، اطلاعات تخصصی، نشریات عمومی و تخصصی و اخبار پیش از کهنه شدن اطلاعات دسترسی داشته باشند. کتابخانه ها می توانند با توجه به قابلیت امکانات چند رسانه ای، بسیاری از این اطلاعات را به صورت پیوسته بر روی شبکه اینترنت ارائه نمایند که ارائه الکترونیکی این اطلاعات از طریق شبکه اینترنت موجب می شود تا حجم عظیم منابع اطلاعاتی موجود با کمترین هزینه و تلاش و در کوتاه ترین زمان، در دسترس کارکنان سازمان قرار گیرد.

منابع و مآخذ

حیاتی، زهیر (۱۳۸۰). کتابدارن در چالش با فناوری‌های اطلاعاتی، رهیافت، ۱۱ (۲۵)، ۱۷۹-۱۹۳.

خبرگزاری کتاب ایران <http://www.kanoon-ansar.ir> مقالات/۹۵-
books/۴۶۹-ketabkhane.html ۲۱/۱/۹۱ دسترسی در ۱۳۹۱/۱/۲۱.

فتاحی، رحمت اله (۱۳۷۷). برخی از زمینه‌های تاثیر فن آوری نوین بر کار کتابخانه‌ها و کتابداران، فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، سال اول، ۴.

منصوریان، یزدان (۱۳۹۰). صد شغل برای کتابداران: پست‌های سازمانی نوین در کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی. فصلنامه مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۲ (۳)، ۸۸-۱۰۳.

یاری فیروزآبادی، یار حسین (۱۳۸۵). کتابخانه‌های تخصصی و فناوری اطلاعات. نما، ۳ (۶).

Cochran, T (1968). Entrepreneurship, In D.L. Sills (ed.). International Encyclopedia of the social science, New York: Free Press.

King, R. James (2004). The future of the special library: one person s perspective, science direct, vol.30, issue.3, p.171-175.

Lavcater, F. W. ; Sandore, Beth (1997). Technology and Management in Library and Information Science. London: Library Association Publishing.